

Adroddiad i'r	Cyngor
Dyddiad y Cyfarfod	13 Mai 2025
Aelod Arweiniol	Y Cyngorydd Julie Matthews, Dirprwy Arweinydd ac Aelod Arweiniol Polisi, Cydraddoldeb a Strategaeth Gorfforaethol
Pennaeth y Gwasanaeth	Catrin Roberts, Pennaeth Gwasanaethau Cymorth Corfforaethol: Pobl
Awdur yr Adroddiad	Steve Price, Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd
Teitl	Adolygiad Blynyddol o Gydbwysedd Gwleidyddol a Phenodi Cadeiryddion y Pwyllgorau Craffu

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

- 1.1. Mae'r adroddiad hwn yn cynnwys gwybodaeth ar faterion yn ymwneud â phwyllgorau.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

- 2.1. Gan fod blwyddyn y cyngor newydd yn dechrau ym mis Mai mae'n briodol i'r Cyngor ystyried newidiadau yn y cydbwysedd gwleidyddol yn unol â gofynion statudol.

3. Beth yw'r Argymhelliad?

- 3.1 Bod y Cyngor yn ystyried y trefniadau cydbwysedd gwleidyddol i ddyrannu seddi pwyllgorau a bod Grŵp y Ceidwadwyr yn ystyried penodiad i rôl Cadeirydd Pwyllgor Craffu Perfformiad.

4. Manylion yr adroddiad

Adolygiad Blynyddol o Gydbwysedd Gwleidyddol

- 4.1. Mae Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989 a Rheoliadau cefnogol yn gwneud darpariaeth ar gyfer cydbwysedd gwleidyddol yn aelodaeth y Cyngor i gael ei

adlewyrchu yn yr aelodaeth o bwyllgorau'r Cyngor (er tydi'r Cabinet heb ei gynnwys yn y gofyniad hwn o'r Ddeddf).

- 4.2. Mae aelodau'r Cyngor wedi eu rhannu yn grwpiau gwleidyddol gwahanol, gyda grŵp yn ddau neu fwy o gynghorwyr sydd yn arwyddo hysbysiad i'r awdurdod yn datgan eu bod yn dymuno cael eu cofnodi fel bod yn aelod o grŵp penodol. Mae gan y Cyngor rwymedigaeth i sicrhau bod y nifer o seddi ar bwyllgorau penodol (y rhai sydd wedi'u nodi gan statud) yn cael eu dyrannu i bob grŵp gwleidyddol yn yr un gyfran â nifer yr aelodau o fewn grŵp i aelodaeth y Cyngor. Er enghraifft, os yw aelodaeth Grŵp A yn cynrychioli traean o aelodau'r Cyngor, byddai Grŵp A yn cael traean o'r seddi ar y pwyllgorau sydd yn gorfod cael cydbwysedd gwleidyddol. Mae modd rhoi'r gofyniad i un ochr ar yr amod na fydd aelod o'r Cyngor yn pleidleisio yn erbyn gwneud hynny.
- 4.3. Mae'n ofynnol i'r Cyngor ystyried o leiaf yn flynyddol sut y mae aelodaeth ei bwyllgorau yn berthnasol i faint y grwpiau. Dangosir ffigurau cydbwysedd gwleidyddol cyfredol ac aelodaeth y pwyllgorau yn atodiadau 1 a 2 yn y drefn honno.

Penodi Cadeiryddion y Pwyllgorau Craffu

- 4.4 Mae Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 yn darparu'r egwyddorion ar gyfer dyrannu Cadeiryddion y Pwyllgorau Craffu.
- 4.5 Er mwyn dynodi faint o swyddi cadeiryddion pwyllgorau Craffu sydd i'w dyrannu i'r grwpiau gweithredol, mae angen rhannu cyfanswm aelodaeth y grŵp neu grwpiau ar y Cabinet â chyfanswm aelodaeth y Cyngor ac yna llusio'r rhif hwn â nifer y Pwyllgorau Craffu (sef 3). Os nad yw'n rhif cyfan, mae'r ffigwr yn cael ei dalgrynnu i lawr.
- 4.6 Byddai gweddill y swyddi Cadeirydd Craffu yn cael eu rhoi i'r grwpiau heb aelodau yn y Cabinet, a byddai'r dyraniadau grŵp yn cael eu pennu drwy ddefnyddio'r gyfran o bob grŵp heb aelodau yn y Cabinet i gyfanswm yr aelodau nad ydynt yn y Cabinet.
- 4.7 Nid yw'r Mesur na'r canllawiau statudol cysylltiedig yn gwneud darpariaethau ar gyfer newid neu ail-benodi cadeiryddion craffu, ac eithrio pan fo'r cyfansoddiad gwleidyddol yn newid yn y Cabinet neu lle mae swydd cadeirydd craffu yn wag am ryw reswm. Felly mae penodi cadeiryddion am flwyddyn ddinesig newydd yn fater i'r grwpiau gwleidyddol i'w ystyried ac i roi gwybod am unrhyw newidiadau.

- 4.8 Mae swydd cadeirydd ar gyfer y Pwyllgor Craffu Perfformiad bellach yn wag. Mae gan y grwpiau 'Cabinet' (Llafur a Phlaid Cymru) hawl i benodi un cadeirydd craffu ac mae gan y grwpiau Annibynnol a Cheidwadwyr hawl i benodi un cadeirydd craffu. Felly fe all y grŵp Ceidwadwyr benodi cadeirydd nesaf y Pwyllgor Craffu Perfformiad. Petai'r grwpiau eisiau newid y pwyllgorau craffu maen nhw'n penodi iddyn nhw ar hyn o bryd, mae modd gwneud hyn drwy gytundeb y grwpiau penodi eraill.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at Gynllun Corfforaethol 2022 i 2027: Y Sir Ddinbych a Garem?

- 5.1. Mae trefniadau cydbwysedd gwleidyddol yn ganolog i'r systemau democrataidd a phwyllgorau sy'n elfennau hanfodol o drefniadau llywodraethu'r Cyngor, gan gynnwys blaenoriaethau corfforaethol y Cyngor.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

- 6.1. Nid oes unrhyw gostau a nodwyd yn codi o'r argymhellion yn yr adroddiad hwn i gynnal adolygiad blynyddol o ddyraniad seddi pwyllgor yn unol â gofynion cydbwysedd gwleidyddol.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les a pha newidiadau sydd wedi, neu a fydd yn cael eu cyflwyno i'r prosiect neu'r ymagwedd o ganlyniad i'r asesiad?

- 7.1. Nid oes angen Asesiad o'r Effaith ar Les ar gyfer yr adroddiad hwn.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

- 8.1 Fe ymgynghorir â'r grwpiau gwleidyddol drwy eu Harweinwyr Grŵp ar faterion cydbwysedd gwleidyddol drwy gydol y flwyddyn. Heddiw, fe ymgynghorir â'r Cyngor ar y wybodaeth sydd wedi'i gynnwys yn yr adroddiad hwn.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

- 9.1. Nid oes unrhyw gostau ychwanegol yn deillio o'r argymhellion yn yr adroddiad hwn.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

10.1 Byddai methu ag adolygu aelodaeth pwyllgorau, llenwi swyddi gwag ac ati, yn niweidiol i drefniadau llywodraethu'r Cyngor ac yn mynd yn groes i ofynion statudol.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

11.1 Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989; Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011; Adran 111 Deddf Llywodraeth Leol 1972.